

Україна – Македонія: модель наукового співробітництва

Україна та Македонія мають глибокі історичні та етнічні зв'язки¹, що сягають корінням у середину IV ст. до н. е.; є відомості про контакти Скіфського та Македонського царств². Історико-культурні паралелі обох країн абсолютно прозорі³. Розвиток сьогоднішніх відносин між обома країнами, що витримали випробування тисячолітньою історією, відбувається в контексті європейської інтеграції. Свідченням цього є те, що в 2002 р. в Республіці Македонія проходили Дні науки України, в жовтні 2003 р. в м. Охрид – міжнародна наукова конференція «Українсько-македонські культурні зв'язки (X–XX століття)»⁴. Логічним продовженням цих позитивних процесів було відкриття 1 червня 2004 р. в Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського Днів науки Республіки Македонія. У їх рамках відбулася презентація книжково-інформаційної виставки «Республіка Македонія: історія, наука, культура, освіта».

В урочистостях взяли участь Президент НАН України, академік НАН України Борис Патон, Президент Македонської академії наук та мистецтв (МАНМ), академік МАНМ Цветан Грозданов, член парламенту Республіки Македонія, Голова Парламентської Асамблеї Ради Європи Тріфан Костовскі;

¹ Македонія // *Енциклопед. словарь. Изд. Брокгауза и Ефрона. Т. 18; Историја на македонскиот народ. Том втори–четверти. – Скопје : ИНИ, 1998–2000; Турски документи за историјата на Македонија. Пописи од 19 век. Книга I – Том VIII, книга 2. – Скопје : Државен архив на Македонија; Матица македонска, 1996–2000.*

² *Ристовски Б. Историја на македонската нација. – Скопје : МАНУ, 1999; Снегаров И. Историја на Охридска архиепископија. – Софија, 1996.*

³ *Шевченко Л. Литературный язык как аргумент права на национальное самоопределение: украинско-македонские параллели // Македонско-украински културни врски (X–XX век). – Скопје: Македонска академија на науките и уметностите, 2004. – С. 151–158.*

⁴ Див.: *Курас І. Ф. Взаємозв'язки України та Македонії: новітній період // Македонско-украински културни врски (X–XX век). – Скопје : Македонска академија на науките и уметностите, 2004. – С. 45–59; Онищенко О. Історико-культурні зв'язки України і Македонії // Дні науки України в Республіці Македонія. – Скопје: Македонска академија на науките и уметностите, 2003. – С. 67–77.*

Надзвичайний і Повноважний посол Республіки Македонія в Україні Мартін Гулескі; Надзвичайний і Повноважний посол України в Республіці Македонія Олексій Шовкопляс; Міністр освіти та науки України, академік НАН України Василь Кремень; делегація вчених МАНМ, представники дипломатичного корпусу, народні депутати України, співробітники Міністерства закордонних справ України, інших міністерств, відомі громадські діячі та вчені.

Президент НАН України, академік НАН України Борис Патон відкрив урочистості і зачитав вітання учасникам Днів науки Республіка Македонія в Україні від Президента України Леоніда Кучми.

Віце-президент НАН України, директор Інституту політичних і етнонаціональних досліджень, академік НАН України Іван Курас зазначив, що Київ підтримав ініціативу Скоп'є, і цим македонський і український народи ще раз продемонстрували своє прагнення до співробітництва.

Як народний депутат України Іван Федорович Курас передав сердечні вітання від парламентаріїв України, висловив задоволення з приводу того, що стосунки між Україною і Республікою Македонія розвиваються, як то і належить двом суверенним державам, у дусі рівності і взаємної поваги, підтримки, взаєморозуміння, цивілізаційної толерантності.

Утретє, як підкреслив І. Ф. Курас, зібралися македонські та українські вчені на науковий форум, щоб продовжити обговорення спільних проблем.

У рамках заходу в НБУВ відбулися презентації. Комп'ютерну лексикографічну систему українсько-македонського і македонсько-українського словника представив директор Українського мовно-інформаційного фонду НАН України, д-р техн. наук, проф. В. А. Широков; українсько-македонський і македонсько-український розмовник – зав. кафедри Київського національного університету імені Тараса Шевченка, д-р філол. наук, проф. Л. О. Шевченко; CD-ROM про Народну і університетську бібліотеку «Св. Климент Охридскі» – співробітники цієї установи.

Як підкреслив проф. Володимир Широков, в українській і македонській, як і в інших розвине-

них мовах, є чимало спільного між лексикографічним і граматичним описом їх одиниць. Базовим об'єктом лексикографічних досліджень є слово, а його лексикографічна інтерпретація набуває рис універсального інструменту для морфологічного, синтаксичного, лексичного та інших різновидів опису лексики.

Природна мова, як зауважив В. А. Широков, існує тільки у формі національних мов. Тобто, технологічний статус визначається для кожної конкретної мови. Для таких країн, як Македонія та Україна, що відносно недавно набули незалежності, питання технологічного статусу їхніх мов має принциповий характер.

Утім, на думку доповідача, науково-технічні досягнення для наших мов ще доволі скромні, а лексикографії поки що значно відстають від англійської, німецької, французької, російської та ін. Через брак багатьох типів словників до сьогодні є неможливим і створення багатьох видів комп'ютерних лексикографічних систем. У зв'язку з вищевикладеним конче необхідним, на думку професора, є створення сучасної, комп'ютерно-орієнтованої словникової бази⁵. Він охарактеризував можливість реалізації словника як інформаційно відкритої комп'ютерної системи, що дає змогу закладати в неї потенції до розширення, модифікації змісту та структури. Сьогоднішні вимоги спричинилися до побудови нової концептуальної схеми лексикографії та до розробки відповідних теоретичних і технологічних її основ.

Двсмовна лексикографія – лінгвістична основа створення систем машинного перекладу, зокрема і македонсько-українського, для розробки комп'ютерних курсів мов македонської (для українців) і української (для македонців). Розробка македонсько-українського словника, зазначив презентатор системи, продиктована й необхідністю розширення контактів між обома країнами в усіх сферах і набуває символічного значення щодо розвитку співробітництва між Україною та Македонією. Значний інтерес становить і сам процес розробки цих систем, розв'язання відповідних науково-технічних завдань, позаяк македонська та українська мови близькородинні слов'янські мови. Тобто, є всі передумови для створення програмно-лінгвістичного продукту – комп'ютерного македонсько-україн-

ського словника. Це стане підґрунтям для підготовки системи машинного перекладу, в перспективі – для створення аналогічних систем, орієнтованих і на інші слов'янські мови.

Продовжила цю тему проф. Л. О. Шевченко. Вона, з огляду на гостроконкурентні умови змагальності політичних, соціальних та культурних моделей розвитку держав і народів, питання літературної мови як репрезентативної форми інтелектуальних потенцій нації і для України, і для Македонії вважає суворим цивілізаційним випробовуванням.

Оскільки і македонська, і українська нації належать до модерних, ми сьогодні маємо визначитися, як нам реагувати на виклики глобальних змагань, осмислити, яке місце в моделі нашого розвитку відведено національній культурі та її фундаменту – мові; як узгодити національні інтенції до самоідентифікації, збереження національного образу з формуванням і забезпеченням національного неоекономічного континуума, у сфері індустріальної цивілізації під назвою «Європа». Л. О. Шевченко нагадує слова Вадима Скуратівського, що передісторія македонська, як і українська, має подібність «майже вражаючу», а Македонія – «трагічна слов'янська посестра України», яка визначила просвітньою діяльністю солунських братів Кирила та Мефодія долі світоглядної та письмової історії православних слов'ян.

Під час підготовки українсько-македонського і македонсько-українського розмовника його розробники виходили з проблем функціональних можливостей і тенденцій розвитку національних літературних мов, правописних принципів та мовознавчих критеріїв розробки алфавітів. Формувалися підходи, які умовно можна визначити як принципи «локального» та «абсолютного» функціоналізму. Отже, йдеться про розуміння національної мови як найвищого інтелектуального надбання народу, обґрунтування необхідності розширення його функціональних меж. Наші літературні мови, на думку проф. Лариси Шевченко, нині опинилися перед глобальним викликом необхідності входження в коло світових мов, які вже сьогодні зайняли свою нішу в кібернетичному просторі, мають розроблені лінгвістичні дані, операціонально пристосовані для репрезентації інтелектуальних досягнень нації. Презентатор має безперечну рацію, коли говорить про збереження національної ідентичності, націофонду культури у формах мови і вказує на сучасну особливість: переформулювання з абстрактно-теоретичного дискурсу на прагматичний. Поготів, його обґрунтування припускає розгляд літературної мови як складової національної безпеки.

⁵ Широков В. А., Емельянов В. А. О проекте создания украинско-македонского словаря на базе виртуальной лексикографической лаборатории // Македонско-украински културни врски (X–XX век). – Скопје : Македонска академија на науките и уметностите, 2004. – С. 187–209.

Гості та присутні на урочистостях у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського оглянули багату книжково-інформаційну виставку (усього майже 1200 одиниць), підготовлену співробітниками культурно-просвітницького центру НБУВ (зав. сектору І. А. Прокошина, дизайн – Л. А. Огир).

На ній було широко представлено літературу з фондів НБУВ з історії Македонії, її культури, науки, освіти. Близько 700 книжкових одиниць надала для експонування Народна і університетська бібліотека «Св. Климент Охридські» і передала в дар НБУВ.

Для виставки було відібрано літературу, яка знайомить з новими напрацюваннями македонських дослідників. Тепер ми зможемо прочитати ґрунтовні роботи таких провідних учених, як Б. Відоевські (Прашалник за собирање матеріал за македонскиот дијалектен атлас; Текстови од дијалектике на македонскиот јазик); Т. Вражировські (Народна митологија на Македонците); Ц. Грозданов (Курбиново; Свети Наум Охридски; Уметноста на културата во 19 век во Западна Македонија); В. Дісподова, Л. Славенска (Македонски средновековни ракописи 1); В. Дісподова (Студии за македонското средновековно книжевно наследство); В. Димитриоски (Древна цивилизација); І. Доровські (Воздејството на руската и украинската книжевност врз творештвото на Рајко Жинзифов); М. Друговац (Историја на македонската книжевност 20 век); П. Хр. Ілієвські (Животот на Микенците во нивните писмени сведоштва: со посебен осврт кон ономастичките и просопографски изводи; За античката просодија во македонски препев; Крнински дамаскин; Сетила незаодни; Појава и развој на писмото: со посебен осврт кон почетоците на словенската писменост); М. Якимовска-Тошиќ (Македонската книжевност во 15 век; Оригиналните книжевни состави во македонскиот 15 век); І. Катарциєв (Македонија спроти Втората светска војна); М. Кітевські (Македонски празници); Б. Конескі (Историска фонологија на македонскиот јазик); В. Лілчик (Ранохристијанска црква); А. Матковські (Македонија во делата на странските патописце 1864–1874; Македонија во делата на странските патописце 1875–1878); Л. Міладіновска (Библиографија на македонската археологија 1945–2000); Л. Міловска (Средновековни книжевни творци 12–18 век); Й. Обремські (Порече 1932–1933); Г. Поп-Атанасов (Македонска книжевна традиција; Палеографски албум); Б. Рістовські (Едновековните корени на МАНУ: Свечен собир по повод стогодишнината од основаньето на Македонското науч-

но-літературно другарство во С.-Петербург; Историја на македонската нација; Macedonia and the Macedonian people; Македонската кауза; Рани те ракописи на Крсте П. Мисирков на македонски јазик; Сознаби за јазикот, литературата и нацијата; Столетија на македонската свест)⁶ тощо.

Виставку планується показати в інших великих наукових центрах України: Західному, Південному, Північно-Східному, Донецькому.

«Наша мета і бажання цією виставкою книжок, які ми з великим і неприхованим задоволенням даруємо Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського, – підкреслили співробітники Народної і університетської бібліотеки «Св. Климент Охридські», набути авторитету для Македонії, для македонської науки і культури загалом, залишити помітний слід у фондах як доказ близьких культурних зв'язків між нашими народами, що започатковані з давнини, однак продовжуються і сьогодні через інтенсивне співробітництво, шляхом якого відкриваються нові обрії для вільного обміну ідей і досвіду та духовних взаємопроникнень».

Важливим заходом Днів науки було проведення міжнародної наукової конференції «Роль науки в соціальній трансформації суспільств України та Республіки Македонія». З фундаментальними науковими доповідями на ній виступили провідні вчені обох країн.

Так проблему ролі соціогуманітарних наук у забезпеченні суспільних перетворень в Україні порушив віце-президент НАН України, академік НАН України Іван Курас; порівняльну характеристику живопису Св. Софії Київської і Св. Софії Охридської в сучасних дослідженнях було здійснено Президентом Македонської академії наук та мистецтв, академіком МАНМ Цветаном Гроздановим. Цю тему продовжив провідний науковий співробітник Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України, д-р мист. Дмитро Степовик, аналізуючи спільні і відмінні архітектурно-мистецькі параметри Софії Київської та Софії Охридської. До концептуальних проблем наукового аналізу трансформації українського суспільства привернув увагу учасників наукового форуму академік-секретар Відділення історії, філософії та права НАН України Олексій Онищенко. Про те, як формується та утверджується історична думка в македонському суспільстві в сучасному контексті, розповів голо-

⁶ Македонска научна книга : Каталог. – Скопје : Народна и университетска библиотека «Св. Климент Охридски», 2004.

ва Товариства македонсько-українського співробітництва, голова редколегії Македонської енциклопедії, член Відділення лінгвістики та літературознавства МАНМ, академік Блаже Рістовскі. З формуванням і реалізацією державної інноваційної політики України, її пріоритетах та шляхах ознайомив присутніх голова Північно-Східного наукового центру НАН і МОН України, академік НАН України Володимир Семиноженко. Сутність фактора української національної ідеї в трансформаційних перетвореннях суспільства розкрив заст. міністра освіти і науки України, д-р іст. наук Василь Ткаченко. Про новий варіант Паннонської тези і македонсько-українські мовні контакти у найдавніших слов'янських текстах доповів член Відділення лінгвістики і літературознавства МАНМ, акад. Петар Хр. Ілієвскі, а Борко Зафіровскі, директор Народної та університетської бібліотеки «Св. Климент Охридскі» – про македонсько-українські культурно-інформаційні зв'язки. Академік-секретар Відділення загальної біології НАН України, академік НАН України Д. М. Гродзинський підбив підсумки досягнень сучасної біології і висунув аргументи, які змушують замислитися над феноменом її впливу на динаміку розвитку держав. Академік-секретар Відділення наук про Землю НАН України, академік НАН України В. М. Шестопапов порушив проблеми вивчення та використання ресурсів підземних вод, що вельми актуально для стабільного розвитку суспільства в сучасних умовах. Директор Інституту гідробіології НАН України, академік НАН України В. Д. Романенко проаналізував у своїй доповіді гідрологічні проблеми України. Директор Інституту філософії ім. Г. Сковороди НАН України, академік НАН України В. М. Попович розглянув науку як частину природи.

Під час Днів науки Республіки Македонія в Україні македонські вчені виступили з доповідями в академічних інститутах столиці, перед студентами київських вищих навчальних закладів.

Директор Народної і університетської бібліотеки «Св. Климент Охридскі» (НУБ) Борко Зафіровскі зустрівся з провідними науковими та бібліотечними працівниками НБУВ.

Найперше Борко Зафіровскі передав українським бібліотекарям щирий привіт від македонських колег. Він, розуміючи, що про Македонію, з огляду на її непросту історію, дуже мало відомо, спинився на її сторінках, оскільки саме особливості розвитку давньої країни і визначили сьогоднішню ситуацію, стан, діяльність і структуру Народної і університетської бібліотеки «Св. Климент Охридскі».

Як підкреслив Борко Зафіровскі, македонська

бібліотечна традиція сягає корінням часів Св. Кирила і Св. Мефодія. Засновником бібліотечного процесу в Македонії вважається Св. Климент Охридський (X ст.) (це він сказав: мудрість переможе все. – *Н. С.*), який є фундатором першої монастирської бібліотеки в Охриді, в монастирі Св. Пантелеймона.

Однак перші македонські бібліотеки, читальні, училища змогли розгорнути свою діяльність тільки на початку XIX ст. Закладалися традиції приватних книгозбірень; формувалася національна свідомість.

Фонд НУБ формувався на основі фонду Центральної бібліотеки філософського факультету і складався в основному з підручників, праць у галузі гуманітарних і суспільних наук: книгознавства, етнології, географії, історії тощо. Зберігалися тут і енциклопедії, словники, бібліографічні покажчики. Бібліотека одержала статус першої суспільно-наукової бібліотеки в Скоп'є. У перші повоєнні роки свого існування бібліотека молодій державі обслуговувала щоденно до 50 читачів і в ній працювало 12 чоловік. Документ, який підтверджував статус НУБ, вона отримала у січні 1945 р. Відтоді книгозбірня і стала централізовано одержувати югославську літературу, що тривало до набуття Республікою Македонія самостійності (1991 р.). Нині НУБ – головна бібліотека країни. Паралельно вона вирішує завдання як бібліотека університету «Кирила та Мефодія» в Скоп'є.

Бібліотека розміщена на 6500 квадратних метрах площі. Відділ бібліографії працює з 1951 р. Ретроспективна бібліографія розвивається в бібліотеці з 1956 р. Поступово організуються нові підрозділи.

У 1962 р. НУБ пережила трагедію повені, а в 1963 р. її спіткало нове лихо – землетрус. Майже повністю було знищено фонд у 500 тис. прим. Відновити його допомогли різні інституції.

Зв внесок у культурний та суспільний розвиток країни НУБ було нагороджено кількома орденами.

Нині це найбільша та найбагатша бібліотека Республіки Македонія, яка має книгообмін з 260 бібліотеками світу з 70 країн. Вона є центром бібліотечної мережі міст Скоп'є, Бітоли, Штіп, Тітов Велеса, Куманова, Тетова, Охрида і має сприяти розвитку бібліотечного процесу на всій території країни.

У її структурі – три сектори (комплектування та обробки бібліотечного матеріалу; бібліотечних фондів, збірань, колекцій і репрографії; об'єднаний, що займається міжнародною обробкою, автоматизацією бібліотечних процесів та видавничою діяльністю) та три відділи.

Функціонує спеціальний відділ, який займається вивченням проблематики та розвитку бібліотечної мережі; розробляє документацію, аналізує зарубіжні бібліотечний процес та літературу з бібліотекознавства і знайомить з ними вітчизняних бібліотекарів. Тут організуються різні курси і семінари для підвищення кваліфікації бібліотечних працівників та обміну досвідом. Це особливо цінно тому, що в Македонії поки що не існує спеціального закладу, де навчали б бібліотечній справі.

Служба культурної пропаганди здійснює пропагування книжкових фондів бібліотеки, популяризацію її діяльності, просвітню діяльність з метою ознайомлення широких кіл громадськості з історичним і культурним минулим Македонії. Широко використовуються різні форми роботи.

Як національна інституція бібліотека особливо значення надає видавничій діяльності. Найголовніша увага – національній бібліографії, друкованим каталогам, оглядам. На науковій основі працює лабораторія консервації і реставрації (з 1970). З часом вона перетворилася на республіканський центр збереження документів.

Розширюються міжнародні зв'язки. Продовжується співробітництво з бібліотеками Москви (Росія), Ягеллонського університету (Краків, Польща), Німеччини, Великої Британії, Бібліотекою Конгресу (США), Національною бібліотекою Франції та ін. З 1993 р. Бібліотека «Св. Климент Охридські» стає членом різних міжнародних організацій.

Статус і функції НУБ визначають характер комплектування її книжкових фондів.

Сукупний бібліотечний фонд становить на сьогодні приблизно 3 млн од. зб. Це – монографії, патенти, стандарти, газети, а також близько 260 стародавніх рукописів (239 слов'янських і 21 од. не-слов'янськими мовами); стародрукована та рідкісна книга – більше 4 тис. од. зб.; масив орієнталістики сягає 12 тис. од.; колекція карт (карти, атласи, глобуси) – понад 7 тис.; музична (ноти друковані та рукописні, грамофонні платівки, магнітофонні стрічки, касети) – майже 30 тис. од. зб.; архівні зібрання – до 52 тис. од.; збірка мікрофільмів – до 4,5 тис. од.; збірка дисертацій – майже 8 тис. та ін. Три чверті користувачів – це студенти; 15 % – наукові працівники; решта – інші категорії населення. Всі користувачі мають доступ до міжнародних банків та баз даних, можливість виходу через Інтернет до всіх бібліотек світу. Особливою популярністю користується фонд періодики.

У Бібліотеці «Св. Климента Охридського» зберігається література різними мовами. Зокрема: англійською, російською, німецькою, французькою, італійською тощо.

У Бібліотеці «Св. Климент Охридські» здійснюються дослідження стародрукованої та рідкісної книги.

Археографічна збірка комплектується з 1974 р. До неї входять стародрукована та рідкісна книга, деякий рукописний додатковий матеріал. Основна мета цього фонду – зібрати, де можливо, вивчити та обробити слов'янські рукописи Македонії, оскільки в ній, землі слов'янської писемності та культури, було створено багатющу культурно-історичну спадщину. Безцінна спадщина македонських церков та монастирів, яка ще повністю не досліджена.

Борко Зафіровські називає відомі в усьому світі Зографське Євангеліє X – початку XI ст.; Охридське Євангеліє XI ст.; Синайський псалтир XI ст. (монастир Св. Катерини на Синаї) та ін. Слов'янські рукописи, які зберігаються в НУБ, датуються від XIII ст. Рукописи описано і внесено в друкований каталог слов'янських рукописів у Македонії (6 томів), що видавався протягом 1971–1993 рр.

Як наголосив наш гість, НУБ продовжує поповнювати і збірку орієнталістики (формується з 1967 р.). Найбільша кількість у ній ісламських рукописів і друкованих праць арабською та перською мовами, що є свідченням впливу цих культур на македонську. Найзначніший відсоток рукописів з шаріатського права та ісламської теології. Є світової ваги праці з філології, астрономії, математики, історії, географії, літератури. Найдавніший рукопис у збірці – Тахаві Абу Цафер «Мухтасар ал-фікс» (1195); є твори XII, XV ст.

Утім, рукописний фонд Бібліотеки «Св. Климент Охридські» опрацьований ще не повністю. Директор Бібліотеки «Св. Климент Охридські» наголосив, що в них є зібрання стародрукованої та рідкісної книги, що містить літературу, якою установа пишається, оскільки тут зберігаються першодруки, інкунабули (наприклад, «Цетински октоих», 1493 р.) постінкунабули, твори, видані воєводою Божидаром Вуковиком упродовж 1519–1570 рр.; єдиний у Македонії примірник «Часослова» (1566) та інші давні книги, які розкривають історію македонського народу; книги, надруковані в першій македонській друкарні; тут зберігаються роботи Крсте Мисиркова, Партенія Зографські, Горгі Пулевські, Кузмана Шапракева, збірка віршів «Бели Мугри» Кочо Рацина та ін. Надзвичайно цінну інформацію можна одержати з часто розрізнених, некомплектних, але вельми рідкісних видань періодичної преси.

Б. Зафіровські звернув увагу присутніх і на те, що НУБ формує (з 1993 р.) збірку рукописів і сучасних авторів Б. Конескі, С. Яневські, Д. Солева та ін. Рукописний фонд поповнюється і рукописами зарубіжних авторів. Інформацію про нього відбито в загальному алфавітному каталозі бібліотеки. Сама збірка має допоміжні каталоги: авторів, за першим словом, за назвою, хронологічний, за місцем видання, за назвою друкарні.

У 1983 р., підкреслив Борко Зафіровські, було видано «Каталог на старопечатаните и ретки книги во НУБ «Климент Охридски»; впродовж кількох років ведеться підготовка до видання праці «Централен каталог на ретките и старопечатани книги во Македонија», де буде відбито сукупний фонд збірки, а також стародрукована книга, що зберігається в інших бібліотеках Македонії.

Збірка образотворчого мистецтва формується від моменту створення бібліотеки. Це – твори графіки, картини, креслення, фотографії, наукові праці з теми. Цей відділ працює за музейними стандартами. Бібліотека організувала також свій художній салон.

Займається НУБ і формуванням збірки архівних примірників. Процеси бібліотечної обробки здійснюються за міжнародними стандартами. У бібліотеці є алфавітний, службовий алфавітний, топографічний каталоги; центральний каталог іноземної періодики; центральний каталог слов'янських рукописів Республіки Македонія. З 1976 р. починає розвиватися реферативний центр. Постійно вдосконалюється і поповнюється, як наголосив промовець, реферативна база даних Республіки Македонія (МАРЕБА), а також база даних науково-дослідних робіт, активно формуються і започатковуються інші бази даних і різні проекти: онлайн-новий центр дає можливість доступу до автоматизованих баз даних вітчизняних і зарубіжних; розвивається бібліотечний абонемент; запроваджується дистанційне навчання; ведуться роботи з македонської поточної бібліографії, з ретроспективної бібліографії Македонії (з 1944 р.); випускаються спеціальні бібліографії (наприклад, «НОБ во македонската книга»).

Із запитаннями до Б. Зафіровські звернулися зав. відділу національної бібліографії Інституту української книги НБУВ, проф., д-р іст. наук В. Ю. Омельчук (специфіка бібліографічної роботи); директор Інституту рукопису, проф., д-р іст. наук Л. А. Дубровіна (стратегія рукописного фонду НУБ); зав. відділу стародрукованої та рідкісної книги НБУВ, доц., канд. іст. наук Г. І. Ковальчук (робота аналогічної структури в македонській бібліотеці); для зав.

відділу, канд. іст. наук Я. О. Чепуренко становить особливий професійний інтерес політика НУБ щодо збирання офіційних видань; особливості цього процесу; думка щодо формування такої структури, як Фонд президентів.

Запитання, які поставила зав. відділу довідково-бібліографічного обслуговування НБУВ, канд. іст. наук Т. В. Добко, зумовлені зростаючим інтересом користувачів НБУВ до Македонії і, відповідно, зростаючою кількістю довідок, які доводиться виконувати співробітникам підрозділу. Її як його керівника цікавить стратегія комплектування зарубіжними електронними ресурсами Бібліотеки «Св. Климент Охридські». Зав. відділу іноземного комплектування Б. П. Якушко наголосив на дедалі тісніших контактах між обома бібліотеками, на активізації книгообміну. Однак, зазначив він, є потреба в одержанні більшої кількості довідкової літератури, енциклопедій, словників.

Фіналом зустрічі було підписання договору про співробітництво української та македонської установ. Договір в урочистій обстановці підписали генеральний директор Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, акад. НАН України Олексій Онищенко та директор Народної і університетської бібліотеки «Св. Климент Охридські» Борко Зафіровські.

Отже, на сьогодні маємо вже сторінки літопису наукового співробітництва між Македонією та Україною:

2002 р. – Дні науки України в Республіці Македонія;

жовтень 2003 р., м. Охрид – міжнародна наукова конференція «Українсько-македонські культурні зв'язки (X–XX ст.);

2004 р., м. Київ – Дні науки Республіки Македонія в Україні. Відбулася Міжнародна наукова конференція «Роль науки в соціальній трансформації суспільств України та Республіки Македонія»; відкриття книжково-ілюстративної виставки «Республіка Македонія: історія, наука, культура, освіта» в Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського; підписання договору про співробітництво між Національною бібліотекою України імені В. І. Вернадського та Народною і університетською бібліотекою «Св. Климент Охридські»,

що є свідченням перспективи подальшого сталого творчого співробітництва і, власне, його моделлю.

*Наталія Солонська,
канд. іст. наук,
керівник культурно-просвітницького центру НБУВ*